[2024] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 241 : 2024 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 358

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3391 ਆਫ 2011)

30 ਅਪ੍ਰੈਲ 2024

[ਪਾਮਿਦੀਘੰਟਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਸਿਮਹਾ' ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਕੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਲਾਅ (ਅਨੁਕੂਲਨ) ਐਕਟ, 1952 ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1998 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸੂਚੀ-1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਅਤੇ ਸੂਚੀ-3 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਅਨੁਸਾਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ; ਕੀ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਰੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ; ਕੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਕਾਨੂੰਨ (ਅਨੁਕੂਲਨ) ਐਕਟ, 1952 - ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਨਿਯਮ, 1955 - ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 - ਸ.3; ਸ਼ਡਿਊਲ I - ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1998 - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44, ਸੂਚੀ I ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 - ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ - ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ - ਵੈਧਤਾ:

ਆਯੋਜਿਤ : ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਕੋਲ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਾਰਤੀ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ - ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਕਿਸ ਦਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹੈ

---

* ਲੇਖਕ

ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ 1 ਤੋਂ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਤਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਾਨੂੰਨੀ, ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 16.09.2004, 16.10.2004, 11.10.2004, 01.11.2004, ਅਤੇ 28.10.2004 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। (ਪਾਰਸ 16, 37, 31, 38)

ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਲਾਅ (ਅਨੁਕੂਲਨ) ਐਕਟ, 1952 - ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1998 - ਸ.3 - 1993-94 ਤੋਂ 2001-02 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ - 1952 ਐਕਟ ਜਾਂ 1998 ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਲਗਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ:

ਆਯੋਜਿਤ : ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਭਾਵ 1998 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ 1952 ਦਾ ਐਕਟ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 8]

ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਲਾਅ (ਅਨੁਕੂਲਨ) ਐਕਟ, 1952 - ਐਸਐਸ 2, 3 (ਵੀ), (vi) - ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ - ਅਨੁਕੂਲਨ - 1899 ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ I - ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਨਿਯਮ, 1955 - rr.2 (d), 3 - 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ

ਆਯੋਜਿਤ: ਆਰ.3, ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਆਰ.2 (ਡੀ), ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਵਸੂਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਗੀਆਂ - ਇਸ ਲਈ, ਸਟੈਂਪ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਹਰ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕੇ' - ਰਾਜ ਕੋਲ ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, 1899 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ - ਐਸ.3 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਆਰ.3 ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ "ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਢੰਗ" ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਆਰ.3, ਆਰ.2 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਿਊਟੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਟੈਂਪ ਰਾਹੀਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ - ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਆਰ.3 ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਘਟਨਾ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਮੇ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ - ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਤੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਇਸ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ - ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯੰਤਰਾਂ ਲਈ, ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣ 'ਤੇ 'ਸਹੀ ਸਟੈਂਪ' ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। (ਪਾਰਸ 22, 26)

ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਲਾਅ (ਅਨੁਕੂਲਨ) ਐਕਟ, 1952 - ਧਾਰਾ 3ਏ (1) - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਕੇ ਟਿਕਟਾਂ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਨ - ਇਸ ਨੇ 'ਏਜੰਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਸਟੈਂਪ' ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਲੈਕਟਰ, ਜੈਪੁਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਕਿ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜੈਪੁਰ ਮਿਤੀ 07.10.1991 ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ 'ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸਟੈਂਪ' ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੱਤਰ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਏਜੰਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਸਟੈਂਪਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਟਿਕਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 3ਏ (1) - ਉਚਿਤਤਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਆਯੋਜਿਤ:ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 07.10.1991 ਦੇ ਪੱਤਰ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਜੋ ਐਂਟਰੀ 91, ਸੂਚੀ 1 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3ਏ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਵਿਧੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 36]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ - ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ - ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91, ਸੂਚੀ II ਦੀ ਐਂਟਰੀ 63, ਅਤੇ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 - ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਵੰਡ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ - ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ। [ਪੈਰਾ 12]

ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਕਾਨੂੰਨ (ਅਨੁਕੂਲਨ) ਐਕਟ, 1952 - ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 - ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 254; ਐਂਟਰੀ 44, ਸੂਚੀ III:

ਆਯੋਜਿਤ:ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣਾ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 254 - ਧਾਰਾ 254 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ - ਧਾਰਾ 254 (2) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ "ਜੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ" - 1952 ਦਾ ਐਕਟ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, 1899। [ਪੈਰਾ 29]

ਟੈਕਸ / ਕਰਾਧਾਨ - ਟੈਕਸ ਕਾਨੂੰਨ - ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਟੈਕਸ ਦੀ ਦਰ ਟੈਕਸ ਦੇ ਜਾਇਜ਼ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਰੱਦ - ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਦਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਬਾਰੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ - ਬਲਕਿ, ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44; ਸੂਚੀ I ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 - ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਕਿ ਕੀ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਟੈਕਸ ਐਂਟਰੀ ਹੈ:

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਆਯੋਜਿਤ:ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਇੱਕ ਕਰਾਧਾਨ ਐਂਟਰੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ - ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਵੀ.ਵੀ.ਐਸ. ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [2009] 5 ਐਸਸੀਆਰ 1159 : **(2009) 7 ਐਸਸੀਸੀ 234**; ਗੋਵਿੰਦ ਸਰਨ ਗੰਗਾ ਸਰਨ ਬਨਾਮ ਵਿਕਰੀ ਟੈਕਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ [1985] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 985: (1985) ਪੂਰਕਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 205;*ਮਥੁਰਮ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਮਥੁਰਮ ਅਗਰਵਾਲ ਵੀ. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ* **[1999] 4 ਐਸਸੀਆਰ 195 : (1999) 8 ਐਸਸੀਸੀ 667 - ਵਿਲੱਖਣ।**

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੇਸੋਰਾਮ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ [2004] 1 ਐਸਸੀਆਰ 564 : **7 (2004) 10 ਐਸਸੀਸੀ 201**; *ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜ* [2022] 18 ਐਸਸੀਆਰ 516: **(2023) 4 ਐਸਸੀਸੀ 416**; *ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ* [1973] 2 ਐਸਸੀਆਰ 1073 : **(1973) 1 ਐਸਸੀਸੀ 261**; *ਵਿਜੇ ਬਨਾਮ ਵਿਜੇ ਬਨਾਮ। ਭਾਰਤ ਸੰਘ* [2023] 15 ਐਸਸੀਆਰ 293: **(2023) ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1585: 2023 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 1030***; ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਪੀ ਲਕਸ਼ਮੀ* ***ਦੇਵੀ*** **[2008] 3 ਐਸਸੀਆਰ 330** : (2008) 4 ਐਸਸੀਸੀ 720; ਯੂਪੀ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਸਪਲਾਈ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਆਰ ਕੇ ਸ਼ੁਕਲਾ [1970] 1 ਐਸਸੀਆਰ 507 (1969) 2 ਐਸਸੀਸੀ 400; ਐਮ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਬਨਾਮ ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [1979] 3 ਐਸਸੀਆਰ 254 : (1979) 3 ਐਸਸੀਸੀ 431; ਬਾਲਾਜੀ ਬਨਾਮ ਆਈਟੀਓ [1962] 2 ਐਸਸੀਆਰ 983: ਏਆਈਆਰ (1962) ਐਸਸੀ 123; *ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ, ਕੋਟਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਕਲੋਥ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਮਿੱਲਜ਼ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, ਦਿੱਲੀ* **[2001] 2 ਐਸਸੀਆਰ 287: (2001) 3 ਐਸਸੀਸੀ 654 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.**

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਕਾਨੂੰਨ (ਅਨੁਕੂਲਨ) ਐਕਟ, 1952; ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899; ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1998; ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਨਿਯਮ, 1955; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ[ਸੋਧੋ]

ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ; ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ; ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਚੋਰੀ; ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ; ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ; ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ; ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਰੀ/ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ; ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਸੂਲੀ; ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਵਸੂਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ; ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ; 'ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪ'; ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ ਐਂਟਰੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਕੇਸ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2011 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3391

2004 ਦੇ ਡੀਬੀਸੀਐਸਏ ਨੰਬਰ 670 ਵਿੱਚ ਜੈਪੁਰ ਵਿਖੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 21.02.2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਨਾਲ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3849, 3393, 3394 ਅਤੇ 3395 2011

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਐਨ. ਵੈਂਕਟਰਮਨ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਸੀ.ਪਰਮਾਸਿਵਮ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਵੀ. ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਭਰਥੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਮਿਤਾ ਚੰਦਰਮੌਲੀ, ਰਾਹੁਲ ਵਿਜੇਕੁਮਾਰ, ਸ਼ਿਵਸ਼ੰਕਰ ਜੀ., ਰਾਕੇਸ਼ ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼ੁਭਾਂਗੀ ਅਗਰਵਾਲ, ਅਪੂਰਵ ਸਿੰਘਵੀ, ਰੋਹਨ ਦਰਾਡੇ, ਮਿਲਿੰਦ ਕੁਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਡਾ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਪਾਮਿਦੀਘੰਟਮ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਸਿਮਹਾ, ਜੇ.

1 ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਕੋਲ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਰੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਬਾਰੇ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਲਾਅ (ਅਨੁਕੂਲਤਾ) ਐਕਟ, 19521 ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੁਝ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

2. *ਤੱਥ:* ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 1993-94 ਅਤੇ 2001-02 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਲਗਾਉਣਦੀ ਲੋੜ ਸੀ

---

[1] ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ '1952 ਐਕਟ'।

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।

2.1 19.08.1991 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 'ਏਜੰਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਸਟੈਂਪ' ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਲੈਕਟਰ, ਜੈਪੁਰ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ। 07.10.1991 ਨੂੰ, ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੈਪੁਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸਟੈਂਪ' ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

2.2 15.04.2004 ਅਤੇ 06.05.2004 ਨੂੰ, ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਟੈਂਪ), ਰਾਜਸਥਾਨ, ਅਜਮੇਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮਾਲੀਆ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ 1.19 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਲਈ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਤੋਂ 1993-94 ਅਤੇ 2001-02 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਸਨ। ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਵਧੀਕ ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪ) ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 19982 ਦੀ ਧਾਰਾ 37 (5) ਤਹਿਤ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

2.3 16.09.2004 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਵਧੀਕ ਕੁਲੈਕਟਰ (ਸਟੈਂਪ) ਨੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਕਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚਾਲੇ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਏਜੰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸ ਸਟੈਂਪਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸਟੈਂਪਾਂ ਨਾਲ ਜੋ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ 16.10.2004 ਨੂੰ 1.07 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, 11.10.2004 ਨੂੰ 1.18 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ, 01.11.2004 ਨੂੰ 1.87 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ 28.10.2004 ਨੂੰ 43.68 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2.4 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਧੀਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ 16.09.2004 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ

---

2 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ '1998 ਐਕਟ'

3 ਡੀ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3418/2006, ਡੀ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3419/2006, ਅਤੇ ਡੀ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3420/2006 ਅਤੇ ਡੀ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 8187/2004, ਫੈਸਲਾ ਮਿਤੀ 21.02.2011 ('ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ')।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਉਪਾਅ ਹੈ।

2.5 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ 11.12.2004 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇੱਕ ਉੱਚ ਤਾਕਤੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ 5 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਤਰਕ: ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਰਕ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਰੂਲਜ਼, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 2 (ਡੀ) ਅਤੇ 3 ਦੇ ਨਾਲ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2, 3 (ਵੀ) ਅਤੇ 3 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 01.04.1958 ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 3 (ਵੀ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ 'ਸਰਕਾਰ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 3ਏ (1) ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

3.1 ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਰੂਲਜ਼, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 2 (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 3 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ।

3.2 ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 3ਏ (1) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਸੀਦ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ

---

4 2004 ਦੀ ਐਸ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 7013 ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲਾ ਮਿਤੀ 08.10.2004

5 ਡੀ.ਬੀ. ਸਿਵਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਪੀਲ (ਰਿੱਟ) ਨੰਬਰ 670/2004 ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲਾ ਮਿਤੀ 21.02.2011 ('ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ')।

ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਏਜੰਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਸਟੈਂਪ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਭਾਰਤੀ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ।

3.3 ਨਿਯਮ 2 (ਡੀ) ਜੋ 'ਸਰਕਾਰ' ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮ 3 ਜੋ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟਿਕਟਾਂ ਸਿਰਫ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। 1952 ਐਕਟ ਅਤੇ 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮ 3.[10] ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਰਾਜਸਥਾਨ ' ਜਾਂ 'ਰਾਜ' ਅੱਖਰ ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

4 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਨਜਿੱਠਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਚੀ-1 (ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ) ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੂਚੀ-3 (ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ) ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ "ਨਿਆਂਇਕ ਟਿਕਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਜਾਂ ਫੀਸਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀਆਂ, ਪਰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰਨ" ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

4.1 ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 1952 ਦਾ ਐਕਟ ਐਂਟਰੀ 44, ਸੂਚੀ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿਰਫ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ

---

6 ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ, ਪੰਨਾ 15

7 ਆਈਬਡ,

8 ਆਈਬਡ. ਪੰਨਾ 17

9 ਆਈਬਿਡ

10 ਆਈਬਿਡ

ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

4.2 ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 11 ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਕਰਕੇ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਚਾਰ ਯੂਪੀ ਸਟੈਂਪ ਨਿਯਮ, 1942.12 ਦੇ ਨਿਯਮ 115 ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਵੀਵੀਐਸ ਰਾਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 13 ਇਸ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਵੀਵੀਐਸ ਰਾਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਾਵਲੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899.[14] ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ: ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ ਵੈਂਕਟਰਮਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਦੋ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ: ਪਹਿਲਾ, ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91, ਸੂਚੀ 2 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 63 ਅਤੇ ਸੂਚੀ 3 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਕੋਲ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ 1998 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਭਾਵੇਂ 1952 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3ਏ (4) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਵਿਸਥਾਰਤ ਦਲੀਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

5.1 ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਬੀਮੇ ਬਾਰੇ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 47 ਅਤੇ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ, ਚੈੱਕਾਂ, ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਨੋਟਾਂ, ਲਾਡਿੰਗ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ, ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ, ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ, ਡਿਬੈਂਚਰ, ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਅਤੇ ਰਸੀਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

---

11 2009] 5 ਐਸਸੀਆਰ 1159 : (2009) 7 ਐਸਸੀਸੀ 234

12 ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ, ਪੰਨਾ 19

13 ਆਈਬਡ, ਪੰਨਾ 20

14 ਆਈਬਡ.

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਮਾ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਹੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਟਿਕਟਾਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀ ਉਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣਾ ਟੈਕਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਟੈਕਸ ਦੀ ਦਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗੋਵਿੰਦ ਸਰਨ ਗੰਗਾ ਸਰਨ ਬਨਾਮ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ। ਵਿਕਰੀ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ੧੫ ਅਤੇ ਮਥੁਰਮ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਮਥੁਰਮ ਅਗਰਵਾਲ ਵੀ. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ 16, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਟੈਕਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੇਸੋਰਾਮ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ 17 ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਕੇ ਟੈਕਸ ਐਂਟਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜ 18. ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਾਧਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਕਰਾਧਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚੀ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸੂਚੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਰਾਧਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸੂਚੀ-3 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੀ।

5.2 ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ 1998 ਦਾ ਐਕਟ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

---

15 1985] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 985:1985 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 205, ਪੈਰਾ 6

16 [1999] ਐੱਸ. 4 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 295: (1999) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 667, ਪੈਰਾ 12

17 [2004] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 564: (2004) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 201

18 [2022] 18 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 516: (2023) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 416, ਪੈਰਾ 92

ਰਿਕਵਰੀ 1998 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1998 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 (ਜੋ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ-1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 47 ਅਤੇ 1998 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ 1998 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮਾਨਤਰ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਦਰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ 1952 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਟਿਕਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ 07.10.1991 ਦੇ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਏਜੰਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਸਟੈਂਪ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਟਿਕਟਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟਿਕਟਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਸ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ 2004 ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3ਏ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕਿ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਗਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 3ਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਉਪਕਰਣਾਂ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਧਾਰਾ 3ਏ ਇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ 1998 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 (4) ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣੀਆਂ ਪਈਆਂ

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਉਂਕਿ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਟੈਂਪ ਵਾਲੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

6. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਸੂਚੀ-3 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਤਹਿਤ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਡਿਊਟੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਕੋਲ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸੁਈ ਜੈਨੇਰਿਸ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਯੰਤਰਾਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਯੰਤਰਾਂ ਲਈ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧਦੀ। ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਅਤੇ ਸੂਚੀ 2 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 63 ਰਾਹੀਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਦਰ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚੀ ੩ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ੪੪ ਇੱਕ ਟੈਕਸ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [19].

6.1 ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 1952 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਟੈਕਸ ਦੀ ਮਿਆਦ 1993-94 ਤੋਂ 2001-02 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1998 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ (27.05.2004 ਨੂੰ) ਹੈ। 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 254 (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (vi) ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਤੋਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੀਮਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 47 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ 1998 ਦਾ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 90 ਅਤੇ 91 ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਪਕਰਣਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੂਚੀ । ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਤੋਂ ਉਸ ਕੇਸ ਵਜੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ

---

19 [1973] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1073: (1973) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 261

ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਐਲਆਈਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਐਫਆਈਆਰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

7. *ਮੁੱਦੇ:* ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਡਾ ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ:

I. ਕੀ 1952 ਦਾ ਐਕਟ ਜਾਂ 1998 ਦਾ ਐਕਟ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

II. ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਅਤੇ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ?

III. ਕੀ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਰੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ?

IV. ਕੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ?

I. <u>ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ</u>

8. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਜਾਂ 1998 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋਏ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ 20 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।1993-94 ਤੋਂ 2001-02। 1998 ਦੇ ਐਕਟ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਜੋ ਕਿ ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। 1998 ਦਾ ਐਕਟ 27.05.2004 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ,

---

20 ਵਿਜੈ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [2023] 15 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 293 2023: ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ. ਸੀ. 1585,2023 ਆਈ. ਐਨ. ਐਸ. ਸੀ. 1030, ਪੈਰਾ 11

21 1998 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

"3. ਕਰਤੱਵ ਦੇ ਨਾਲ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ- ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਯੰਤਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਸੂਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਭਾਵ,

(ਏ) ਉਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਹਰੇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(ਬੀ) ਉਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰੇਕ ਸਾਧਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਉਕਤ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ 1952 ਦਾ ਐਕਟ ਅਜੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

II. <u>ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ</u>

9. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਜਾਂ 1998 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋਏ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ" ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ' ਤੇ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ 20 ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।1993-94 ਤੋਂ 2001-02। 1998 ਦੇ ਐਕਟ 21 ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਜੋ ਕਿ ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। 1998 ਦਾ ਐਕਟ 27.05.2004 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ,

ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 I:

> *"91. ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ, ਚੈੱਕਾਂ, ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਨੋਟਾਂ, ਲਾਡਿੰਗ ਦੇ ਬਿੱਲਾਂ, ਲੈਟਰ ਆਫ ਕ੍ਰੈਡਿਟ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ, ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ, ਡਿਬੈਂਚਰ, ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਅਤੇ ਰਸੀਦਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ।"*

ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 63 II:

> *"63. ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ-1 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ।"*

ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 III:

> *"44. ਨਿਆਂਇਕ ਟਿਕਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਜਾਂ ਫੀਸਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀਆਂ, ਪਰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।"*

10. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 246 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਸੂਚੀ I ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀ III ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਸੂਚੀ II [22]ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

---

22 ਆਰਟੀਕਲ 246 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ:

"246. ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ-(1) ਖੰਡ (2) ਅਤੇ (3) ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ (ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ "ਸੰਘ ਸੂਚੀ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਏ ਗਏ) ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ I ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

(2) ਧਾਰਾ (3), ਸੰਸਦ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਤੇ, ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ

11. ਧਾਰਾ 246 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦੇ ਬਿੱਲ, ਚੈੱਕ, ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਨੋਟ, ਲਾਡਿੰਗ ਦੇ ਬਿੱਲ, ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਪੱਤਰ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ, ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ, ਡਿਬੈਂਚਰ, ਪ੍ਰੌਕਸੀ ਅਤੇ ਰਸੀਦਾਂ। ਸੂਚੀ-2 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 63 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਸੂਚੀ-1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੂਚੀ-3 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਕੋਲ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ (ਨਿਆਂਇਕ ਟਿਕਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਜਾਂ ਫੀਸਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਮਕਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।

12. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਾਬੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 23 ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ, ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਧਨ ਹਨ, ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਦੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

13. ਪਰ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੂਚੀ-3 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਰਾਹੀਂ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾ ਸਕੇ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਕੋਲ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ (ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ "ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ III ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

(3) ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ (ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ "ਰਾਜ ਸੂਚੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਸੂਚੀ II ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

(4) ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ [ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ] ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਰਾਜ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ।

23 ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ), ਪਾਰਸ 14-15

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

14. ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਤਹਿਤ, "ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਮਕਾਲੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚੀ 3 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 24 ਇਸ ਲਈ, ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 254.25 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

> *"23. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੂਚੀ-3 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਮਕਾਲੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਟੈਕਸ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚੀ ੩ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ੪੪ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਸਦ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨਾਂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਲਈ, ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੂਚੀ II ਦੀ ਐਂਟਰੀ 63 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਕਾਲੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 254 ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਹੈ ਜੋ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਕੋਲ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।"*

15. ਵਿਜੇ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, 26 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਿਰ ਤੋਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਕਾਲੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਸੂਚੀ । ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਦੇ ਅਧੀਨ,ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਕੋਲ ਹੈ।[27]

---

24 ਆਈਬਡ, ਪੈਰਾ 14

25 ਆਈਬਡ, ਪੈਰਾ 14

26 [2023] 15 ਐਸਸੀਆਰ 293 : 2023 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1585, 2023 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 1030

27 ਆਈਬਡ, ਪੈਰਾ 14

16. ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਕੋਲ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਸੂਚੀ I ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਸਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

17. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵੈਧ ਟੈਕਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਟੈਕਸ ਐਂਟਰੀ ਬਾਰੇ ਵਾਧੂ ਦਲੀਲਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦਲੀਲਾਂ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ।

18. ਗੋਵਿੰਦ ਸਰਨ ਗੰਗਾ ਸਰਨ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਮਥੁਰਮ ਅਗਰਵਾਲ (ਸੁਪਰਾ) ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸ ਦੀ ਦਰ ਜਾਇਜ਼ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਦਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਦੋਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਟੈਕਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਟੈਕਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਦਰ ਜਿਸ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਬਾਰੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਸਪੱਸ਼ਟ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

19. ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਦਲੀਲ ਕਿ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਟੈਕਸ ਐਂਟਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੇਸੋਰਾਮ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਮੇਘਾਲਿਆ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ)। ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਟੈਕਸ ਐਂਟਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਸਟੈਂਪ ਦੌਰਾਨ

---

28 ਮਥੁਰਮ ਅਗਰਵਾਲ (ਸੁਪਰਾ), ਪੈਰਾ 6

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਡਿਊਟੀ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ,29 ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਯੂਪੀ ਰਾਜ (ਸੁਪਰਾ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਾਧਾਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣਾ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਇੱਕ ਟੈਕਸ ਐਂਟਰੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਤਹਿਤ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

III. 1952 ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ:

20. 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਲਗਾਉਣਾ: 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

III. ***ਭਾਰਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਲਾਗੂਗੀ-*** *ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 (1899 ਦਾ 2) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 1 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਅਤੇ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ, 1958."*

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

21. 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਅਨੁਕੂਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 (v) ਅਤੇ 3 (vi) ਸਾਡੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

"3. ਅਨੁਕੂਲਨ*- ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ*

(v) ਭਾਰਤੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਭਾਵ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਗਠਨ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

---

29 ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਪੀ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦੇਵੀ, [2008] 3 ਐਸਸੀਆਰ 330 : (2008) 4 ਐਸਸੀਸੀ 720, ਪੈਰਾ 19

30 ਬਾਰ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਸੁਪਰਾ), ਪੈਰਾ 14

ਰਾਜ ਪੁਨਰਗਠਨ ਐਕਟ, 1956 (1956 ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ 37) ਦੀ ਧਾਰਾ 10:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ, "ਸਰਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

(vi) ਭਾਰਤੀ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀ-1 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਲਾਅ (ਅਨੁਕੂਲਤਾ) ਐਕਟ, 1952 (1952 ਦਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਐਕਟ VII) ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

22. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 2 (ਡੀ) ਅਤੇ 3 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

"2(d) "ਸਰਕਾਰ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ"

"3. ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ- ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ,

(1) ਉਹ ਸਾਰੇ ਕਰਤੱਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਇਗੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਦਰਸਾਈ ਜਾਵੇਗੀ; ਅਤੇ

(2) ਇੱਕ ਟਿਕਟ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਯੰਤਰ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ.

ਵਿਆਖਿਆ: - ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੋਹਰ ਨੂੰ "ਰਾਜਸਥਾਨ" ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ "ਰਾਜ" ਅੱਖਰਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਨਿਯਮ 3, ਜੋ ਨਿਯਮ 2 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣਗੀਆਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਟੈਂਪ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ 'ਸਹੀ ਸਟੈਂਪ' ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

---

31 ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (11) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ:

"**2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ।** - ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਉਲਟ ਨਾ ਹੋਵੇ, - (11) "ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਹਰ ਲਗਾਈ ਗਈ". - "ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਟੈਂਪਡ", ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਯੰਤਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਯੰਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੈ|

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

23. 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਕੂਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਅਤੇ ਸ਼ਡਿਊਲ 1 ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"3. ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਯੋਗ ਯੰਤਰ।—ਇਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਯੰਤਰ ਉਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਉਚਿਤ ਡਿਊਟੀ ਵਜੋਂ ਵਸੂਲੇ ਜਾਣਗੇ, ਭਾਵ-

(ਓ) ਉਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰੇਕ ਸਾਧਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

(ਅ) ਮੰਗ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਐਕਸਚੇਂਜ ਦਾ ਹਰੇਕ ਬਿੱਲ, ਜਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ, ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ; ਅਤੇ (c) ਉਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰੇਕ ਸਾਧਨ (ਬਿਲ ਆਫ ਐਕਸਚੇਂਜ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਮਿਸਰੀ ਨੋਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: "

ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ-1, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"ਅਨੁਸੂਚੀ I

ਯੰਤਰਾਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ

(ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੇਖੋ)

[ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸੋਧ ਐਕਟ, 1952 ਦੇ ਨੰਬਰ 7 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

***

ਉਚਿਤ ਰਕਮ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚਿਪਕਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਸਟੈਂਪ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਟਿਕਟ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

47. ਬੀਮੇ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ

ਡੀ- ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਬੀਮਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ **ਮੁੜ-ਬੀਮਾ** ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਈ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ -	ਜੇ ਇਕੱਲੇ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ	ਜੇ ਹਰੇਕ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਂਦਾ
i. 250 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਹਰੇਕ ਬੀਮੇ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ	ਦਸ ਪੈਸੇ	ਪੰਜ ਪੈਸੇ
ii. 250 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰ 500 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਹਰੇਕ ਬੀਮਾ ਰਕਮ ਲਈ;	ਦਸ ਪੈਸੇ	ਪੰਜ ਪੈਸੇ
iii. 500 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰ 500 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਹਰੇਕ ਬੀਮੇ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ। 1, 000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1,000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਹਰੇਕ ਹਿੱਸੇ ਲਈ ਵੀ। 1, 000.	ਵੀਹ ਪੈਸੇ	ਦਸ ਪੈਸੇ
	ਐੱਨ. ਬੀ.-ਜੇਕਰ ਗਰੁੱਪ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦਾ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀਮੇ ਦੀ ਰਕਮ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਮੇ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਸਟੈਂਪ-ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮੇ ਦੀ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਉੱਤੇ ਸਹੀ ਮੋਹਰ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।	
ਛੋਟ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਡਾਕ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾਕਘਰਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ-ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜੀਵਨ-ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ		

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

24. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ, ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਨੁਕੂਲਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਅਨੁਕੂਲਨ ਇਹ ਹਨ ਕਿ 'ਸਰਕਾਰ' ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ (1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ਵੀ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ (1952 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (6) ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਕੁਝ ਯੰਤਰਾਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਸਿਰਫ ਸੰਸਦ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਦੂਜੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਲਈ ਡਿਊਟੀ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਐਂਟਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 47 (ਡੀ) ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਰ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

25. ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜ ਕੋਲ ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

26. ਧਾਰਾ 3 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਰੂਲਜ਼, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਵਿੱਚ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ "ਭੁਗਤਾਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ" ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 3, ਨਿਯਮ 2 (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਡਿਊਟੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਟੈਂਪ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ ੩ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ੩ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਘਟਨਾ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਮੇ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਤੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਯੰਤਰਾਂ ਲਈ, ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਪਕਰਣ 'ਤੇ 'ਸਹੀ ਸਟੈਂਪ' ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

27. ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਦਿਆਂ: ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ ਲਈ ਉਸ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:

> 29. ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਲਆਈਸੀ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਦਫਤਰ, ਵਾਰਾਣਸੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਟੈਂਪ ਵਿਕਰੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 1,67,21,520.00 ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੋ ਇਕ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਉਕਤ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼, ਭਾਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ।
>
> 32. ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਤੋਂ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦ ਰਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਤੋਂ। ਦਰਅਸਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਯੂ.ਪੀ. ਸਟੈਂਪ ਰੂਲਜ਼ ਦਾ ਨਿਯਮ 115-ਏ ਖੁਦ ਐਲਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਟਿਕਟਾਂ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ"। ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਸਿਰਫ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਤੋਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

28. ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਯੂਪੀ ਸਟੈਂਪ ਨਿਯਮਾਂ, 194232 (ਇਹ ਨਿਯਮ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ) ਦੇ ਨਿਯਮ 115 ਏ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ।

---

32 ਯੂਪੀ ਸਟੈਂਪ ਰੂਲਜ਼, 1942 ਦੇ ਨਿਯਮ 115ਏ ਨੂੰ ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ), ਪੈਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"20.ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਟੈਂਪ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 115-ਏ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਦੇ ਢੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"115-ਏ. ਟਿਕਟਾਂ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 189933) ਦੀ ਧਾਰਾ 74 ਅਤੇ 75 ਅਧੀਨ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899.34 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਸਟੈਂਪ ਨਿਯਮ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 74 ਅਤੇ 75 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਟਿਕਟਾਂ ਸਿਰਫ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।

29. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣਾ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 254.36 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਧਾਰਾ 254 (2) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਡਾਕਘਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਆਬਕਾਰੀ ਮਾਲ ਟਿਕਟਾਂ, ਰੱਖਿਆ (ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ) ਬੱਚਤ ਟਿਕਟਾਂ, ਡਾਕਘਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਖਾ ਡਿਪੂਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਡਾਕ ਟਿਕਟਾਂ ਵਾਂਗ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਤੰਬਾਕੂ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਡਿਊਟੀ ਲੇਬਲ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਏਜੰਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਸਥਾਨਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਖਾ ਡਿਪੂਆਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਟਾਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਦੀ ਧਾਰਾ 74 ਅਤੇ 75 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। - ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - (ਏ) ਸਟੈਂਪ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ, (ਬੀ) ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਕੱਲੇ ਅਜਿਹੀ ਵਿਕਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ (ਸੀ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਤੱਵ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤਾਨਾ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮ ਦਸ ਨਈ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਪੰਜ ਨਵੇਂ ਪੈਸੇ ਚਿਪਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। 75. ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ- ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। 34 ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ), ਪੈਰਾ 18-23 35 ਆਈਬੀਡ 36 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: "254. (1) ਜੇ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਜਾਂ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਗਿਣੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਫਿਰ, ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। (2) ਜੇ ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਗਿਣੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ, ਜੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਉਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ, ਸੋਧਣਾ, ਬਦਲਣਾ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਪੁਰਾਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ "ਜੇ ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ"। 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੈ।

30. ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਮਿਲੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਇੱਕ ਟੈਕਸ ਹੈ, 38 ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 26539 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ 'ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਥਾਰਟੀ' ਦੁਆਰਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਵੀਵੀਐਸ ਰਮਾ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਯੂਪੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਕੇਸ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਕੇਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸਿੱਟਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਤੋਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

31. ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਿੱਟਾ: ਅਸੀਂ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਰੂਲਜ਼, 1955 ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਪ ਐਕਟ, 1899 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ, ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਦਰ ਨੂੰ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ 1 ਤੋਂ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰਜਿੰਗ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚੀ 3 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ, ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

IV. <u>ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ</u>

32. ਵਿਦਵਾਨ ਏਐਸਜੀ ਨੇ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਮਿਤੀ 07.10.1991 ਦੇ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈ:

> "*ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬੀਮਾ ਸਟੈਂਪ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।*"

33. ਪੱਤਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ-ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਏਜੰਟ ਲਾਇਸੈਂਸ ਫੀਸ ਸਟੈਂਪਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

34. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਟਿਕਟਾਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3ਏ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ।

> "***3A. ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਨਕਦ ਭੁਗਤਾਨ*** *(1) ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ*

---

41 ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ, ਪੰਨਾ 15

42 ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲਾ, ਪੰਨਾ 15

ਗਜ਼ਟ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਚਿਪਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਟਿਕਟਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਸਟਾਕ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਫਿਰ, ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਤੇ ਇਸ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਲਾਗੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ,

(i) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਾਲ ਵਸੂਲੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸਟੈਂਪ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(ii) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੁਆਰਾ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਰਸੀਦ ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਨਕਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(iii) ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਧਨ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਨ ਵਾਸਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਸੀਦ ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਰਥਾਤ:-

'ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ..... ਰੁਪਏ ਰਸੀਦ/ਚਲਾਨ ਨੰਬਰ 2 ਰਾਹੀਂ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ .....ਤਾਰੀਖ.....

(iv) ਧਾਰਾ (iii) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੁਹਰ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ;

ਵਿਆਖਿਆ:- ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ "ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਉਪ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਥਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗੀ।

***

(4) ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਾਧਨਾਂ 'ਤੇ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

35. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀ,

ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ।

ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੋ ਐਂਟਰੀ 91, ਸੂਚੀ 1 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਕਰਣਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3 ਏ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਕਦ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

36. ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਰਾਜ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ 1952 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਵਿਧੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਟੈਂਪ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਇਹ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ।

37. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ:

I. ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ, ਅਰਥਾਤ 1952 ਐਕਟ ਜਾਂ 1998 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਢਲੇ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਟੈਂਪ ਲਾਅ (ਅਨੁਕੂਲਤਾ) ਐਕਟ, 1952 ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

II. ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕੋਲ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੀਮੇ ਦੀਆਂ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੂਚੀ 1 ਦੀ ਐਂਟਰੀ 91 ਤਹਿਤ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦਰ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

III. ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਾਰਤੀ ਬੀਮਾ ਟਿਕਟਾਂ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ।

IV. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ 'ਤੇ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ 16.09.2004, 16.10.2004, 11.10.2004, 01.11.2004 ਅਤੇ 28.10.2004 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।

38. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ 2004 ਦੀ ਡੀ. ਬੀ. ਸਿਵਲ ਸਪੈਸ਼ਲ ਅਪੀਲ (ਰਿੱਟ) ਨੰਬਰ 670,2006 ਦੀ ਡੀ. ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3418,2006 ਦੀ ਡੀ. ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3419,2006 ਦੀ ਡੀ. ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3420 ਅਤੇ 2004 ਦੀ ਡੀ. ਬੀ. ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 8187 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਲੱਭਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਾਰੀ ਨੰਬਰ IV ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 16.09.2004, 16.10.2004, 11.10.2004, 01.11.2004 ਅਤੇ 28.10.2004 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਨਾ ਕਰੇ।

39. ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਖੁਦ ਚੁੱਕਣਗੀਆਂ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਰਲੇਖ *ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:*

ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016